

BIBLIOTHECA
SCRIPTORVM GRAECORVM ET ROMANORVM
TEVBNERIANA

**CORNELII NEPOTIS
VITAE
CVM FRAGMENTIS**

EDIDIT

PETER K. MARSHALL

**STVTGARDIAE ET LIPSIAE
IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI MCMXCI**

CIP-Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek

Nepos, Cornelius:

[Vitae cum fragmentis]

Cornelii Nepotis Vitae cum fragmentis / ed. Peter K. Marshall.

- 3. Aufl. - Stutgardiae ; Lipsiae : Teubner, 1991

(Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana)

Einheitssacht.: De viris illustribus

ISBN 3-8154-1959-X

NE: Marshall, Peter K. [Hrsg.]

Das Werk einschließlich aller seiner Teile ist urheberrechtlich geschützt. Jede Verwertung außerhalb der engen Grenzen des Urheberrechtsgesetzes ist ohne Zustimmung des Verlages unzulässig und strafbar. Das gilt besonders für Vervielfältigungen, Übersetzungen, Mikroverfilmungen und die Einspeicherung und Verarbeitung in elektronischen Systemen.

© B. G. Teubner Verlagsgesellschaft mbH, Stuttgart · Leipzig 1991

Printed in Germany

Druck: Chemnitzer Verlag und Druck GmbH, Werk Zwickau

PRAEFATIO

De codicibus Cornelii Nepotis¹⁾ quoniam fusius alibi disputaui²⁾, hic breuius rem agam. etenim nisi tam laeua numina fuissent, unus tantum testis in iudicium atque discrimen uocandus esset, illum dico codicem qui olim in possessionem Petri Danielis, uel potius Oberti Gifanii, uenerat. sed magnopere nobis dolendum est, quod hic liber tam uerendus tamque bonae frugi, cui facile primas deferre debemus, hodie nusquam inueniri potest. nam eum non modo *Vitas* usque ad *Hann.*, sed etiam *Catonis Atticique Vitas* una cum fragmentis Corneliae matris Gracchorum continuisse manifestum est. huius igitur codicis, saeculo nisi fallor 12mo scripti, notitiam habere cogimur e libris compluribus saeculis 16mo et 17mo impressis: ex his duo praecipue adhibendi sunt, quorum prior est editio Nepotis Francofurti anno 1608 impressa, ubi pp. 464–471 reperiuntur *Excerpta variae lectionis in Aemilio Probo ex vet. cod. MS. Petri Danielis*, quae uir doctissimus P. Daniel adnotauerat ipse *sua manu ad editionem Longolianam a Gymnico Coloniae excussam anno 1543.* adnotationes ab initio usque ad *Vitam Hannibalis* continet. testis alter est liber continens *Pauli Manutii in Attici vitam scholia*³⁾; hic multas adnotationes in hanc unam *Vitam* inuenire possimus. sed quis nescit quam fallax quamque lubrica sit haec uia, quae saepius ad falsum quam ad uerum ducit? nam facile demonstraui mediam fere partem harum lectionum uix pro genuinis accipiendam esse. unde igitur salus petenda est?

Percommode accidit quod e cod. *Dan.* codices tres descripti sunt, quorum primus est cod. Leidensis B. P. L. 2011 [L], chartaceus.⁴⁾ hic liber pretiosissimus, quem in lucem denuo protraxi anno 1974, in altera saeculi 15^{mi} parte, fortasse ad Rhenum, exaratus est. sed quam-

1) *Vitarum* auctor Aemilius Probus in libris manuscriptis nominatur.

2) The Manuscript Tradition of Cornelius Nepos, University of London, Institute of Classical Studies, Bulletin Supplement 37, 1977.

3) Quae ipse legi in ed. Amstelodami anno 1684 impressa. primum, nisi fallor, anno 1548 Venetiis prodierunt.

4) Vide quaeso imaginem photographice expressam ad finem libelli mei *Tra-dition.*

PRAEFATIO

quam inde lectiones multas in editione sua Argentorati anno 1640 impressa Boeclerus exscripserat, editores ualde dubitarant an fictus hic liber a uiro doctissimo esset. magnopere igitur gaudendum est quod et bona fides Boecleri demonstratur et nobis testis tam sincerus praesto est. quamquam enim scriba parum diligenter opus suum fecit saepissimeque uerborum ordinem mutauit, nullum tamen huic praefero: illud unum doleo, quod *Vitam Catonis* et Corneliae fragmenta praetermisit.

Alter est codex olim Parcensis [P], postea in bibliothecam Louaniensem translatus, pergamenaceus, saec. 15^{mi}, qui quasi gemellus codicis Leidensis aestimandus est. sed summam iniuriam passus est, quod mense Augusto anni 1914 Louanii belli conflagratione consumptus est.¹⁾ primus in lucem protulit C. L. Roth, qui multa inde deprompsit in ephemeride *Rheinisches Museum* 8, 1853, pp. 626–639 (*Der Codex Parcensis des Aemilius Probus*); alia inde protraxit L. Roersch in ephemeride *Revue de l'instruction publique en Belgique* 4, 1861, pp. 233–257; sed multo maioris pretii sunt adnotationes quas C. L. Roth sua ipse manu scripsit ad marginem editionis impressae, hodie in Bibliotheca Academiae Basileensis adseruatae (Nachl. K. L. Roth, Nr. 3). huius scriba codicis trecentis erroribus satis incuriosum se indigentemque demonstrat: attamen coniunctio codicum L et P fundamentum ualde stabile praebet.

E codice Danielis tertius, nisi fallor, descriptus est saec. 12mo codex hodie deperditus (quem θ nomino), unde pendet codex Guelferbytanus Gud. lat. 166 [A], pergamenaceus, duabus columnis fortasse ad finem saec. 12^{mi} exaratus.²⁾ hic codex, omnium qui exstant uetustissimus, primo in loco Valerium Maximum, deinde eadem manu *Vitas* Nepotis continet, ita ut hunc ordinem seruet: *Vita Attici* primum locum tenet, sequuntur *Prologus* ... *Vita Hannibalis*, tum *Vita Catonis* et *Verba ex epistula Corneliae* agmen claudunt. quamuis autem satis bonae indolis, multis tamen partibus peior codicibus L et P uidetur: nam, ne hac de re plura enumerando lectorem defatigem, tres potissimum locos eligam, ubi LP ueram lectionem offerunt, A omnino omittit: *Them.* 1.3 *facile eadem oratione explicabat*; *Alc.* 3.2 *Andocidi. itaque ille postea Mercurius*; *Ages.* 8.1 *corpore fingendo: nam et statura fuit humili et.*

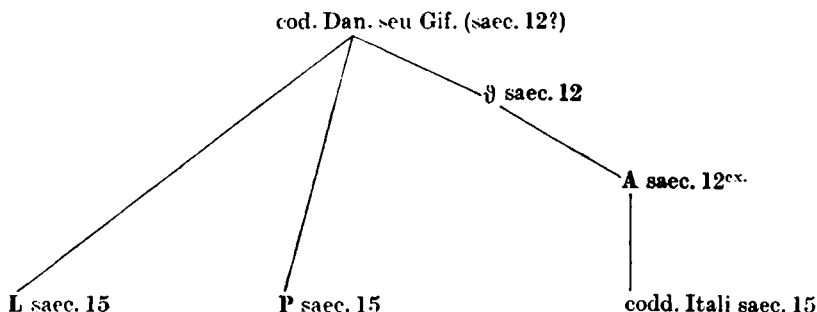
1) Vnam tantum paginam photographice depictam uidere licet apud É. Chate-
lain, *Paléographie des Classiques Latins*, pl. CLXXXII, quae uerba e *Vita Age-
silae* continet *nihil umquam* (7.3) ... *nihil accepit* (8.4).

2) Imagines uide in Chatelain, op. cit., pl. CLXXXII, et ad finem libelli
mei *Tradition*.

PRAEFATIO

His tribus exceptis libris (**LPA**) ceteri omnes saeculo 15mo debentur¹⁾, paene omnes in Italia scripti. unde igitur originem ducunt? ut iam demonstraui²⁾, codex **A** (quo modo nescimus, sed fortasse propter Concilium illud Basileense) in priore saeculo 15^{mi} parte in Italiam migravit atque in urbe Patauio ab Ambrogio Trauersario uisus est. hinc pendent (nullo externo nisi auxilio) omnes codices Itali saeculi 15^{mi} (5). itaque nihil inde bonae spei, nihil auctoritatis indagari potest: sed id religiosissime agendum putavi, ut quam plurimos eo consilio perlegerem atque scrutarer, ut coniecturas uirorum doctorum inde protrahere possem.

Habes, lector, ut breuissime potui, codicum fata; quorum consanguinitatem, ut ita dicam, hoc modo illustrare licet:

Illud maximi momenti puto, codices **L** et **P** nusquam in errore conspirare contra codicem **A**, nisi forte uno in loco: nam in *Hann.* 4.3 **A** habet *etiamnum*, **P** et **L** (quae lectio ita obscura est uix ut dispiciatur) *nimum*. inde concludere licet **L** et **P** e fonte cod. *Dan.* ita esse deriuatos, ut nullus codex uiam intercluderet.

Quid igitur de editoris officio dicendum est? nonne id agere debet ut uerba codicis *Dan.* quam accuratissime repraesentet? sed quoniam iam demonstraui adnotationes ex hoc codice desumptas tam fallaces esse, nusquam *Dan.* uel *Gif.* citaui, nisi cum aliquid auxilii inde protrahere posse confiderem. itaque malui lectiones codicum **L** et **P** quam plenissime describere: nam ubicumque **L** et **P** congruunt, nihil aliud

1) Caue ne credas editoribus codicem unum et alterum saeculo 14mo uel etiam 13mo scriptum somniantibus!

2) Vide *Tradition* cap. xi.

PRAEFATIO

quam ipsissima uerba cod. *Dan.* habemus, atque lectio codicis A minimi aestimanda est. sed ubicumque L et P inter se dissentiunt, tum uero auxilium a codice A est petendum.

Sed haec ratio concidat necesse est in *Vita Catonis* (ubi L deest) et in *Vita Attici* (ubi P deest) et in Corneliae fragmento (ubi L et P desunt). his igitur in locis ita cautius agendum est, ut plus momenti in lectionibus e cod. *Dan.* uel *Gif.* sumptis esse ducendum sit. itaque in *Vita Attici* Pauli Manutii adnotationes fusius citavi, in Corneliae fragmento lectiones manu scriptas P. Petauii diligenter e cod. Vat. Reg. lat. 768 protraxi. hoc tamen lectorem admoneo, cum in *Vita Attici* codices L et A saepe in uerborum ordine inter se discrepent, cumque codex L per totum opus saepissime hoc modo peccet, ideo, ubicumque Latinitas ipsa nihil adiuuet, codicem A me praetulisse.

Qualem igitur textus formam praebebat cod. *Dan.*? satis bonam puto, sed hic illic ita mendis deformatam ut uerba tradita conseruare delirum esse uideatur. itaque primum puto eundum esse ad uiros doctos saeculi 15^{mi}, qui totiens uerba corrupta sanarunt. ubicumque codices deteriores plerique inter se consentiunt, contentus sum siglo ς uerba proferre; sed ubi unus et alter ueram lectionem exhibet, id egi ut codices ipsos nominatim citarem.

Quod ad libros typis impressos attinet, quattuor ante alios adhibui; quorum primus est editio princeps anno 1471 Venetiis impressa, quae Nepotem multis mendis purgauit; secundus est editio Vltraiecti anno 1542 sine editoris nomine prolata, quae sine dubio codice *Dan.* hic illic nititur¹⁾; tertius est editio illa palmaris a Dionysio Lambino anno 1569 Parisiis edita; quartus est editio a C. L. Roth anno 1841 Basileae edita, qui primus codicum fata accurate inuestigauit. sed praeter hos multi alii editores me adiuuerunt (nouissime femina doctissima Henrica Malcovati, quam honoris causa nomino), quos in *Conspectu editionum* ad finem Praefationis adnexo per annos ordine digessi. praeterea multas coniecturas uel in textum uel in apparatus criticum admisi, quas e satis magna librorum ephemeridumue congerie scrutatus sum; eas omnes in *Conspectu auctorum* nominatim citavi.

In ipso apparatu critico constituendo hunc sum secutus modum: quoniam hic primum codicem L lectori examinandum praebui, id egi ut lectiones codicum LPA quam plenissime offerrem. nam praeterquam quod ratio critica postulat, id quoque omnibus uotis

1) Vide quae scripsi in *Tradition* cap. vi.

PRAEFATIO

petiui, ut lector suo ipse ingenio usus codices pensitaret, stemma consanguinitatis excuteret.

Quod ad rem orthographicam attinet, eam uerborum formam exhibui quam 'usitatam' uocamus, quae etiam in codicibus LPA inuenitur (nisi quod *aput*, *michi* similiaque leguntur, quae numquam adnotatione digna puto). atque hoc loco illud non queo praeterire, quod omnes in formis *hiis*, *iis*, *hii*, *ii* tam frequenter peccant, ut inutile sit has lectiones uarias lectori ante oculos proponere. adde quod in nominibus (*Dathis*, *Annibal*, sim.) fere constanter errant.

In fragmentis nihil noui attuli, nisi quod uerba ex editionibus recentissimis citaui. attamen in fragmentis 58 et 59 ipse meis oculis codices inspexi.

Restat ut gratias maximas agam uiris feminisque innumerabilibus, qui mihi doctrina, consilio, facilitate opitulati sunt. praeterea laudandum est Consilium illud Americanum Societatum Doctarum (The American Council of Learned Societies), cuius liberalitate codices ipsos adire licuit.

Scribebam Amherstiae, die festo S. Augustini Cantuariensis, anno 1976

CONSPECTVS EDITIONVM

1470. M. Tullii Ciceronis ad Atticum, Brutum & Quintum fratrem cum ipsius Attici uita ... feliciter explicit MCCCCLXX Venetiis per Nic. Jensonum
1471. Aemilii Probi viri clarissimi de vita excellentium liber ... per M. Nicolaum Ienson. Venetiis ... VIII. Idus Martias (haec est editio princeps, quam in app. crit. siglo *ed. pr.* notauimus)
1498. Aemylii Probi viri clarissimi de vita excellentium imperatorum liber ... Impressit Iacobus Britannicus. In inclyta Brixiae ciuitate ... XV. Calen. Octobres
1520. Plutarchi Cheronę et Aemilii Probi: illustrium uirorum uitę ... Aera debent Jodoco Badio Ascensio ... In Chalcographia Mansiana idibus iulii 1520 ... Parisiis
1522. Trogi Pompei Externae Historiae in Compendium ab Iustino redactae. Externorum imperatorum uitae auctore Aemylio Probo ... Venetiis in Aedibus Aldi et Andreae Asulani Soceri. Mense Ian.
1542. Aemylii Probi excellentium imperatorum liber prior. Vltraiecti. Harmanus Borculous excudebat (in app. crit. siglo *u* notauimus)
1543. Liber Aemylii Probi Historiographi ueteris et praeclari, de uitis excellentium Graeciae Principum & Ducum ... per D. Gybertum Longolium: cuius etiam scholia sunt quae passim inseruntur. Coloniae excudebat Ioan. Gymnicus
1548. M. Tullii Ciceronis Epistolae ad Atticum, ad M. Brutum, ad Quintum fratrem ... cum suis commentariis ... separatim impressis auctore Paulo Manutio (T. Pomponii Attici uita per Cornelium Nepotem) 2 uol., Venetiis
1563. Vitae uirorum illustrium, autoribus Aemylio Probo. De uita excellentium Imperatorum ... cum annotationibus H. Magii, & eiusdem Magii Epistula de aetate Probi. Georgio Cassandro de uiris illustribus qui ante Procum in Latio fuere ... Basileae
1569. Aemilii Probi, seu Cornelii Nepotis Liber de uita excellentium imperatorum, a Dionysio Lambino Monstrolensi ... complurib. locis emendatus ... Lutetiae
1577. De uiris illustribus urbis Romae ab Andr. Schotto emendatus et auctus ... Duaci
1608. Cor. Nepotis uulgo Aemilii Probi de Vita Excellentium Imperatorum Graecorum ac Romanorum ... cum Excerptis e uetusto codice MS. P. Danielis ... Francofurti, Apud Claud. Marnium, & hered. Jo. Aubrii (in app. crit. siglo *f* notauimus)

1609. Cornelii Nepotis Opera ... explicata pridem studio And. Schotti ... nunc denuo doctorum hominum accessionibus locupletata ... Francofurti, apud Claud. Marnium & hered. Jo. Aubrii
1637. Speculum Prudentiae et Virtutis Ciuilis, hoc est uita T. Pomponii Attici, scriptore C. Nepote, cum notis ... H. Ernstii. Amstelodami, typ. J. Jansonii
1644. C. Nepotis Vitae excellentium imperatorum: & in eas Jani Gebhardi spicilegium. Amstelodami, ex officina Ianssoniana
1675. Cornelii Nepotis, uulgo Aemilii Probi, Quae extant emendata & illustrata annotationibus ac lucubrationibus Jo. Andreae Bosii. Ienae (ed. prior iam anno 1657 prodierat)
1720. Cornelii Nepotis quae exstant omnia, Patauui (haec est ed. Vulpiana)
1734. Cornelii Nepotis Vitae excellentium imperatorum ... curante A. van Staveren qui et suas notas addidit. Lugduni Bataurorum, apud Samuelem Luchtmans (ed. altera anno 1773 prodit)
1745. Enchiridion siue prudentia priuata & ciuilis T. Pomp. Attici a Corn. Nepote descripta, recensuit Jo. Matth. Gesner, Goettingae
1747. C. Nepotis de Vita excellentium Imperatorum liber ... emendatus a J. M. Heusinger ... Isenaci et Lipsiae. sumt. Griesbachii
1759. Cornelii Nepotis Vitae Excellentium Imperatorum ... libellum Variarum Lectionum et Praefationem addidit Joh. Frider. Fischerus, Lipsiae, in libraria Weidmaniana (ed. noua, auctior et emendatior anno 1806 prodit)
1796. Cornelius Nepos de uita excellentium Imperatorum. Mit Anmerkungen von J. H. Bremi, Zürich
1801. Vitae excellentium imperatorum. Editio noua scholarum usui accommodata ... curauit Car. Frid. Heinrich ... Breslau, Meyer
1804. Cornelii Nepotis excellentium imperatorum uitae ... recensitae ... a Carolo Henrico Tzschuke. Gottingae, Dietrich
1820. Cornelii Nepotis quae exstant ... edidit Augustinus van Staveren. Editio noua auctior, curante Guiljelmo Henrico Bardili, Stutgardiae, typ. Societatis Wurtembergicae
1841. De uita excellentium imperatorum et Phaedri Fabulae selectae. Mit anmerkungen zum gebrauch für gymnasien. Von dr. J. R. Köne ... Münster, Hast und Riese
1841. Aemilius Probus de Excellentibus Ducibus Exterarum Gentium et Cornelii Nepotis Quae Supersunt ... Carolus Ludouicus Roth ... Basiliae
1849. Cornelius Nepos. Erklärt von K. Nipperdey, Leipzig (haec ed. saepissime repetita est)
1850. C. Nepotis liber de excellentibus ducibus exterarum gentium, cum uitis Catonis et Attici, ex libro de historicis Latinis, et aliis excerptis. Recognouit R. Dietsch. Lipsiae (Bibliotheca Scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana)
1867. Cornelii Nepotis de uiris illustribus ... texte revu ... par L. Roersch, Paris. M. Blanchard

CONSPECTVS EDITIONVM

1871. C. Nepotis quae supersunt. Apparatu critico adiecto edidit C. Halm. Lipsiae in aedibus B. G. Teubneri
1874. Cornelii Nepotis Vitae. With notes and indices by J. F. Macmichael. (Grammar School Classics, 1847-86). Whittaker & Co. and George Bell, London
1881. Cornelii Nepotis Vitae ... In usum scholarum textum constituit C. G. Cobet, Lugd. Bat., E. J. Brill
1883. Cornelii Nepotis uitae. Für den Schulgebrauch eingerichtet von Michael Gitlbauer, Freiburg i. Br.
1884. Cornelii Nepotis Vitae. Edidit G. Andresen (Bibliotheca Scriptorum Graecorum et Romanorum edita curantibus I. Kvičala et C. Schenkl, Praegae, Lipsiae, 1883-94)
1884. Cornelii Nepotis Vitae. Scholarum in usum recensuit et emendauit A. Weidner (Bibliotheca Scriptorum Graecorum et Romanorum edita curantibus I. Kvičala et C. Schenkl, Praegae, Lipsiae, 1883-94)
1884. Cornelius Nepos. Für den Schulgebrauch ... herausgegeben von Gustav Gemss, Paderborn
1885. Cornelii Nepotis uitae. edidit Gustauus Gemss, Paderborn
1890. De uiris illustribus. Lateinisches Lesebuch nach Nepos, Liuius, Curtius ... von H. Müller. Hannover
1890. Cornelii Nepotis Vitae. post Carolum Halmium recognouit Alfred Fleck-eisen. Lipsiae in aedibus B. G. Teubneri
1904. Corneli Nepotis Vitae. Recognouit breuique adnotatione critica instruxit E. O. Winstedt, Oxoniae (Scriptorum Classicorum Bibliotheca Oxoniensis)
1922. Cornelii Nepotis Vitae. Herausgegeben von Otto Wagner, Leipzig, Otto Holtzes Nachfolger
1923. Cornélius Népos. Œuvres. Texte établi et traduit par Anne-Marie Guille-min ... Paris, Société d'Édition «Les Belles Lettres» (Troisième tirage 1970)
1929. Lucius Annaeus Florus ... Cornelius Nepos, with an English Translation by John C. Rolfe, London, William Heinemann, Ltd.; Cambridge, Mass., Harvard University Press (Loeb Classical Library)
1964. Cornelii Nepotis Quae Exstant. tertium edidit Henrica Malcovati, in aed. Io. Bapt. Parauiae et Sociorum, Aug. Taurinorum

CONSPECTVS AVCTORVM

- Agricola, G., *Georgii Agricolae libri quinque de mensuris & ponderibus ... Opus nunc primum in lucem aeditum*. C. Wechelus: Parisiis, 1533
- Arnoldt, J., *Zu Cornelius Nepos*, *Jahrb. f. class. Philol.* 105, 1872, pp. 561–63
- , *ib.* 109, 1874, pp. 277–95
- Bergk, Th., *Kritische analekten*, *Philologus* 16, 1860, pp. 577–647
- Bitschowsky, R., *Miscellen*, *Wien. Stud.* 4, 1882, pp. 327–28
- , *Bericht über die Cornelius Nepos betreffende Literatur der Jahre 1878–1891, Jahresbericht über die Fortschritte der klassischen Altertumswissenschaft* 72, 1892, pp. 75–123
- Bongars, J., *Trogi Pompeii historiarum Philippicarum epitoma: ex manuscriptis codicibus emendatio et prologis auctior. In eandem notae, excerptiones chronologicae et uariarum lectionum libellus* [ed. J. Bongarsius]. Parisiis, apud Dionysium du Val, 1581
- Broughton, T. R. S., *The Magistrates of the Roman Republic*, New York, 1951–2, 2 uoll.
- Buchner, Aug. *Huius 'Notas in Cornelii Nepotis Illustrium uirorum uitas' ex ed. Lipsiae anno 1705 (M. G. Hübner) prolata hausi*
- Bücheler, F., *Zur Kritik der Ciceronischen Briefe*, *Rhein. Mus.* 11, 1857, pp. 509 – 535
- Carcopino, J., *Les secrets de la correspondance de Cicéron*, Paris, 1947, 2 uoll.
- Castiglioni, L., *Censura ed. A.-M. Guillemin*, *Rivista di filologia* 52 (N. S. 2), 1924, pp. 403–8
- Cichorius, C., *Römische Studien*, Leipzig, 1922
- Cobet, C. G., *Locus Themistii et Cornelii Nepotis restitutus*, *Mnemosyne* 11, 1862, pp. 110–12
- , *Locus Cornelii Nepotis emblemate liberatus*, *ib.* p. 180
- , *Ad Cornelium Nepotem*, *Mnemosyne* N. S. 9, 1881, pp. 47–60
- , *Annotationes ad Cornelii Nepotis quae supersunt*, *ib.* pp. 303–39
- Daniel, P., *Adnotationes aliquot in ed. anno 1608 prolata (u. supra)*
- Davies, J. K., *Athenian Propertied Families 600–300 B. C.*, Oxford, 1971
- Döderlein. *Huius adnotationes inueniuntur in ed. Bremi (1796)*
- Eussner, A., *Cornelius Nepos und kein Ende*, *Blätter f. d. bayr. Gymnasial-schulw.* 7, 1871, pp. 355–66
- , *Zu Cornelius Nepos*, *Jahrb. f. class. Phil.* 107, 1873, pp. 523–24
- , *Jahresbericht über Cornelius Nepos*, *Bursians Jahresbericht* 10, 1879, pp. 139 – 52

CONSPECTVS AVCTORVM

- Fleckeisen, A., Emendationen zu Cornelius Nepos, *Philologus* 4, 1849, pp. 308–51
 Freinsheim. Huius coniecturam ad Timol. 3.4 ex ed. Fischeri (1806) hausi
 Freudenberg, J., Zu Cornelius Nepos, *Neue Jahrbücher für Philologie und Pädagogik* 111, 1875, pp. 491–98
 Fuchs, H., Cicero über Caesar, Nepos und Plinius über Cicero, *Museum Helveticum* 18, 1961, p. 232
- Gemss, G., Cornelius Nepos, *Jahresberichte des philologischen Vereins zu Berlin* 9, 1883, pp. 359–97
 –, ib. 18, 1892, pp. 40–121
 –, Zur reform der textkritik des Cornelius Nepos, [Progr.] Berlin, W. Pormetter, 1888
- Gifanius, O., *Collectanea Lucretiana*, in ed. Lucretii Antuerpiae anno 1566 edita, pp. 299–469
- Glandorpius, *Onomasticon Historiae Romanae*, Francofurti, 1589
- Gottschalk, Io., Progr. de uno Cornelii Nepotis loco et Vellei Paterculi tribus, Aalburg, 1770
- Grasberger, L., Zur Würdigung des Cornelius Nepos, *Eos* 1, 1864, pp. 225–42
- Gronovius, J. F., T. Liuii ... *historiarum libri ex recensione J. F. Gronovii*, 4 tom., ex officina Elzeviriana, Lugd. Bat., 1644–45
- Gsell, S., *Histoire ancienne de l'Afrique du Nord*, ed. 3, Paris, Hachette et Cie., 1920–29
- Günther. Huius coniecturam ad Milt. 3.1 ex ed. Halm (1871) hausi
- Haupt, M., *Analecta*, *Hermes* 1, 1866, pp. 251–62 (= *Opuscula* III, 2, 1876, pp. 351 sqq.)
- Havet, L. Huius coniecturae (priuatim communicatae) saepe inueniuntur in ed. Guillemin (1923), cuius uide praef. p. xxv
- Heerwagen, H. G., *Collectaneorum ad Aemilium Probum specimen*, *Gymn.-Progr.*, Bayreuth, 1849; accedunt etiam emendationes in ed. Halm (1871) citatae (u. praef.)
- Heusinger, J. F., De Nepote Cornelio bene merendi aliquot subsidia *Bibliothecae Guelpherbytae*, diss., Wolfenbüttel, 1759
- Heusinger, J. M., *Spicilegium Emendationum & Obseruationum ad Cornelii Nepotis excellentium Imperatorum uitas XVIII priores*, Isenaci, 1744
- Hofmann, J. B., *Lateinische Umgangssprache*, 3. Auflage, Heidelberg, 1951
- Jameson, M. H., A decree of Themistokles from Troezen, *Hesperia* 29, 1960, pp. 198–223
- Kellerbauer, A., *Aemilius Probus*, *Philologus* 21, 1864, pp. 163–4
- Klotz, A., *Censura* ed. J. C. Rolfe (1929), *Phil. Wochenschrift* 51, 1931, pp. 134 – 140
- Krafft, H., Beiträge zur Kritik und Erklärung lateinischer Autoren, *Progr. des Gymn. Aurich*, 1881–3
- Kühner, R., et Stegmann, C., *Ausführliche Grammatik der lateinischen Sprache: Satzlehre*, dritte Auflage, Leverkusen, 1955 (2 uoll.)
- Kurfess, A., Bericht über Cornelius Nepos, *Jahresbericht über die Fortschritte der klassischen Altertumswissenschaft* 212, 1927, pp. 21–25 (1920–26)
 –, ib. 252, 1936, pp. 89–104 (1926–34)
 –, ib. 269, 1940, pp. 70–74 (1935–37)
 Accedunt emendationes quaedam in ed. Malcovati primum uulgatae

CONSPECTVS AVCTORVM

- Lachmann, C., *T. Lucreti Cari De Rerum Natura Libri Sex*. Carolus Lachmannus recensuit et emendauit, Berolini, 1850
- Laubmann, G., *Zu Cornelius Nepos*, Rhein. Mus. N. F. 24, 1869, p. 140
- Lindsay, W. M., *Palaeographia Latina* (edited by W. M. Lindsay) 2, 1923.
Published for St. Andrews University ... Oxford University Press.
- Lipsius, J. H., *Quaestionum Lysiacarum specimen*, Lipsiae, 1864.
- Löfstedt, E., *Syntactica*, Lund, 2 uoll. (erster Teil, zweite, erweiterte Auflage 1942; zweiter Teil 1933)
- Lupus, B., *Der Sprachgebrauch des Cornelius Nepos*, Berlin, 1876
- Madvig, J. N., J. N. Madvigii ... ad ... J. C. Orellium epistola critica de Orationum Verrinarum libris II extremis emendandis, Hauniae, 1828
- , *Cornelius Nepos, Aduersaria Critica ad Scriptores Graecos et Latinos* (3 uoll.), Hauniae, 1871–84 (uol. 3, pp. 204–207)
- Malcovati, E., *Note a Cornelio Nepote*, Athenaeum 11, 1935, pp. 29–43
- , *Altre note a Cornelio Nepote*, ib. pp. 360–65
- , *Censura ed. Färber*, Athenaeum 31, 1953, pp. 381–83
- , *Oratorum Romanorum Fragmenta Liberae Rei Publicae iteratis curis recensuit collegit Henrica Malcovati*, Aug. Tor., in aedibus Paraviae, 1955
- Marshall, P. K., *The Manuscript Tradition of Cornelius Nepos*, University of London, Institute of Classical Studies, Bulletin Supplement No. 37, 1977
- Meiser, K., *Zu Cornelius Nepos*, Jahrb. f. class. Philol. 113, 1876, p. 490
- , *Zu lateinischen Schriftstellern*, Blätter für das Bayer. Gymnasialschulwesen 27, 1891, pp. 175–80
- Merone, E., *Note al Testo dell'Atticus di Cornelio Nepote*, *Le Parole e le Idee* 12–14, 1970–72, pp. 57–63
- Münzer, F., *Beiträge zur Quellenkritik der Naturgeschichte des Plinius*, Berlin, 1897
- Muretus, M. A., *M. A. Mureti Variarum Lectionum libri XV*, Antuerpiae, 1580
- Nipperdey, C., *In Cornelio Nepote spicilegium criticum, Opuscula*, Berolini, 1877, pp. 1–120
- , *Spicilegii alterius in Cornelio Nepote partes VI*, ib. pp. 122–196
- Oudendorp, F., *Sexti Iulii Frontini libri quatuor Strategematicon ... curante F. Oudendorpio, qui et suas adnotationes ... adiecit*, Lugduni Bataurorum, 1731
- Peter, H., *Historicorum Romanorum Reliquiae*, Leipzig, 2 uoll. (uol. 1, ed. 2, 1914; uol. 2, ed. 1, 1906)
- Picard, G. Ch., *Les Sufètes de Carthage dans Tite-Live et Cornelius Nepos*, *Revue des Études Latines* 41, 1963, pp. 269–81
- Pluygers, W. G., *Ἀπομνημονεύματα* Guilielmi Georgii Pluygers (curante C. G. Cobet), *Mnemosyne* N. S. 8, 1880, pp. 345–61
- Podlecki, A. J., *The Life of Themistocles*, McGill-Queen's University Press, Montreal & London, 1975
- Puteanus, Cl., *Huius coniecturam ad Chabr. 1.3 ex ed. Lambiniana* (1569) hausi
- Richter, F., *Censura ed. C. W. Nauck*, *Zeitschrift f. d. Gymnasialwesen* 11, 1858, pp. 330–40
- Riedenauer, A., *Zu Cornelius Nepos*, *Blätter f. d. bayr. Gymnasialschulw.* 10, 1874, pp. 219–21